

Hallgatag angyalok

Mire tanítanak a holtak?

Franz Jägerstätter

AZ ÉLETET A HOLTAKRÓL szóló elbeszélések készítik elő. Elmondom *Franz Jägerstätter* történetét, egy katonaságmegtagadó történetét, azt az élettörténetet, amely a halál ellen szóló történet. 1907-ben született Felső-Ausztriában, egy szolgálólány házasságon kívüli fiaként. Egyosztályos általános iskolába járt, alig volt lehetősége arra, hogy képességeit, gyermekkorai szegénységben, éhezések közepette telt. A Biblia rendszeres olvasója s a náci ellenzője volt. Korán hallott arról, hogy Ybbsben pszichikai betegeket semmisítenek meg. Hogyan hallhatott erről a műveletlen paraszt, amikor a többiek semmit sem tudtak róla? Hogyan jutott el a lelkiismerete a következő mondatokra: „Melyik katolikus volna oly merész, hogy igazságos és szent háborúnak nyilvánítsa ezeket a rablóhadjáratokat, amelyeket Németország már több országban végrehajtott?” Majd tovább: „Miben állna a különbség, ha egyetlen templom sem állna már nyitva, ha az egyház különben is hallgat mindarról, ami történik?” Egyike volt azon keveseknek, akik tudták, hogy az ember egyaránt felelős azért, amit tud, és amit nem tud. Az ember nemcsak a lelkiismerete előtt felelős, hanem a tudásáért is.

Elhatározta, hogy megtagadja a katonáskodást. Ez a döntés nem hullott az ölébe, hanem megküzdött érte. Megbeszélte a püspökével. A püspök le akarta venni róla a lelkiismereti terhet, és megmagyarázta, hogy neki, Franz Jägerstätternek

mint műveletlen embernek nincs felelőssége ilyen kérdésekben. A felsőbbség felelős, az egyházi és a világi. Ez a püspök még a háború után is felelőtlenségnek tartotta Jägerstätter döntését. 1946-ban ezt írta: „Hiába fejtettem ki neki az erkölcsstan alaptételeit a polgár és a magánember felelősségi fokáról a felsőbbség tetteit illetően, és hiába emlékeztettem az ő sokkal nagyobb felelősségére, ami a magánéletét, különösen a családját illeti.” Jägerstättert a haderő bomlasztása miatt halálra ítélték, és 1943. augusztus 9-én lefejezték.

A háború után a püspök a maga egyházmegyéjében elfojtotta a Jägerstätter-estet publikálását. Semmi emlékmű, semmi megemlékezés, semmilyen történet, amely az életet szolgálná – legalábbis egyelőre semmi. Jägerstätter eleinte a háború után is hazaárulónak számított, és özvegyével éreztették is ezt a faluban. Emlékművet csak később kapott, amikor ez már veszélytelen volt. A katolikus egyház 2007-ben avatta szentté.

Ennek az embernek az élete és a halála a védtelen és legyőzhetetlen szépség történetére emlékeztet engem. Hallgatom ezt a történetet, és nem csupán arra emlékezem, amit

elkövettek Jägerstätter ellen. Története művel engem. Vigasztalás is, az elpusztíthatatlan méltóság emlékezete. Ez az ember a maga történetével olyan szent, mint az eucharisztia megtört kenyere. „Nézzétek, micsoda ember!”, és nemcsak annak iszonytató volta miatt, amit vele tettek. Ennek az embernek a bátorsága, erőssége és legyőzhetetlen méltósága az élet elpusztítása közepette arra tanít, hogy az élet lehetséges. Nézzétek ennek az embernek a szépségét! Micsoda ellentmondás: Az a történelem, amely az ember torkára forrasztja a szót, egyúttal az élet dicséretére tanít. A szépség olykor a halál országában nő fel, amint Jägerstätter példája mutatja. Nincs jogunk csupán a pusztítást megnevezni. Kötelességünk és vigaszunk is, hogy észrevegyük: sikeres élet valósult meg a pusztítás közepette. Jägerstätter története az életünket melegítő kabát.

HAGYOMÁNNYAL BÍRNI azt jelenti: a holtak helyébe lépni, és nem csupán azért, hogy folytassuk a munkájukat. Ha megemlékezünk róluk, akkor részesedünk a víziójukban és az életbe vetett hitükben is. Akkor már nem vagyunk arra kárhoztatva, hogy kétségbesetten a

mába zárkózzunk be, hanem eredetünk van a holtak történeteiben. Hagyománnyal bírni azt jelenti, hogy nem kell mindenért nekünk helytállnunk. Előttünk vannak a halottak képei. Ezek megtanítanak arra, hogy felpanaszolgjuk, amit velük tettek. És megtanítanak arra, hogy dicsérjük az életet mindabban, ami sikerült nekik. Nem vagyunk csupán a saját erősségünkre ráutalva. Az emlékezés műveli a lelkünket. Tanuljuk a lelkiismeretünket, és megtanuljuk azt kívánni, hogy magunk is jók legyünk az élethez. A holtak megmelengetnek minket történeteik kabátjával.

Léteznek olyan emberek, akik nem viselik el, hogy fiak és lányok legyenek; nem viselik el, hogy eredetük és hagyományuk legyen, hogy halottaik legyenek, akik előttük nevettek és sírtak, szerettek és álmotdtek. Az ilyenek kényszerűt éreznék arra, hogy eredetiek legyenek, mindent a saját nevükben tegyenek, és mindenért maguk vállaljanak felelősséget. Micsoda kényszer elsőnek lenni! Micsoda kényszer nem ismerni a holtak által nyújtott vigaszt! Nem a semmiből jövőnk, és nem a semmibe megyünk. Van apánk és anyánk. Vannak halottaink, akiknek az álmait továbbálmodjuk, és akiknek a reménységét továbbvisszük. Aki csak önmagára emlékszik, az igen szegényesen él, és az életbe vetett bizalma gyatra, az élettől kapcsolatos mesteri tudása csupán a saját tudására korlátozódik. [...]

HAMBURGBAN, a Szent János templom kertjében áll háborús emlékműként egy 1925-ben emelt szttélé, amely egy I. világháborús gyalogezred halottaira emlékeztet. Harcias feliratok értelmezik rajta a katonák halálát, dicsőítik a háborút és

a hősiességet. Középen egy katona áll, kezében hatalmas karddal. Ez volt a hősök haláláról szóló régi elbeszélés, mondván, „senkinek sincs nagyobb szeretete”, mint nekik, akik életüket áldozták a népért és a hazáért. És íme, egy szép ellentörténet: Az egyházközség egyik csoportja kétségbe vonta ezt a régi elbeszélést, és a régi emlékmű köré 1996-ban három nagy üvegtáblát állítottak, amelyek sovány, szenvedő alakokat mutatnak. Ezek nem hősök, hanem a háború által megkínzott figurák, s a koncentrációs táborok foglyaira emlékeztetnek. Olyan ellenelbeszélés ez, amely már nem a háborút és az áldozatot dicsőíti, hanem a bűnről és a rettenetről beszél. [...]

Aztán a kölni antonita templom lebegő angyalára gondolok, amely eredetileg a güstrow-i dóm 1927-ben készült háborús emlékműve volt. Ebben az emlékműben nincs semmi heroikus, nem dicsőít semmit, csupán az értelmetlen halál fájdalmát fejezi ki. (Ezért a nemzetiszocialisták mint elfajzott művészeti alkotást – az egyház beleegyezésével – beolvasztották.) Egy kölap fölött függ, s a két világháború évszámait vannak rajta. Az angyal a holtakat, a háború áldozatait őrzi. Semmit nem szépít meg. Nem állítja, hogy a rettenetes halálnak volt értelme. Nem állítja, hogy ezeknek a háborúknak a halott katonái hősök voltak, és hogy senkinek nincs nagyobb szeretete, mint nekik. Őrzi a holtakat, akik nem valamiért adták az életüket, hanem akiknek az életét elvették a semmiért.

Az embernek mondania kell valamit a holtak haláláról; mondjuk azt, hogy ez a halál valakit vagy egy nagy ügyet szolgált. Ez az angyal nem mond semmit. Hallgat. Nincs olyan üzenete, amely dicsőítené a

holtak halálát. Csak egyetlen feladata van: őriznie kell a holtakat. Őrzi ezeket a holtakat, akik hiába haltak meg, és akiknek a halálából senki sem él. Ezeknek a holtaknak szükségük van az angyal vigasztalására, mivel saját haláluk nem vigasztalja őket. Nem lehetnek büszkéek a halálukra. Apjuk és anyjuk, menyasszonyuk vagy gyerekeik nem lehetnek büszkéek ezeknek a holtaknak a halálára. A semmiért haltak meg, nem idősen és az élettől betelve, nem a népért és a hazáért, hanem a démonoknak áldozták fel őket. Haláluk nem szolgálta az életet, vérük bemocskolta a földet, nem pedig megtrágyázta és megtisztította, mint Franz Jägerstätter halála. Ki más vigasztalhatná meg őket, mint ez a hallgatag angyal?

Az angyalokat is meg kell őrizni, ezeket a követeket, akiknek semmi más üzenetük nincsen, mint az utalás az értelmetlenül kiontott vérré. A lebegő angyalnak azt vetették a szemére, hogy nincs jó híre a holtak haláláról, hanem csak könnyei vannak számukra. A güstrow-i egyházközség presbiterei akkoriban azt mondták: „A szláv angyal nem méltó arra, hogy a güstrow-i dóm díszé legyen.” Hiszen nem volt jó híre e holtak haláláról. A buzgó presbiterek kiszolgáltatták ama kor démonainak. A démonok összetörték és beolvasztották. Az eladási árat vérdíjként az egyház kapta meg.

Meg kell őrizni azokat az angyalokat, akik vigasztalják a holtakat, de semmi vigasztalót nem tudnak mondani a holtak haláláról. Őrizzék meg a hallgatag angyalokat!

Fulbert Steffensky

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. november

Az időmilliomos

Hivatás – Kardos Mihály atya választásai

MIUTÁN AZ ALTATÁSBÓL FELÉBREDT, Kardos Mihály korábbi szegedi plébános békés mosollyal az arcán hallgatta végig a főorvos beszámolóját a műtétről, amelynek során többször eltávolították a jobb lábát. Tizenkét évvel korábban a bal lábát kellett amputálni, majd állapota súlyosbodásával menthetetlenné vált a másik is. Amikor a főorvos kiment, egyik betegtársa megje-

gyezte: ha mindkét lábát elveszítette volna, ő megkérné egy barátját, hogy inkább löje föbe. „Hát nekem nincs ilyen barátom”, mondta neki az idős pap. „Azt hiszem, kénytelen leszek másik utat választani.”

Felépülésének hetei alatt azzal kellett szembesülnie, hogy most már nem tud saját magáról gondoskodni, ezután mások segítségére szorul. Amíg múltábal és járókerettel önál-

lón közlekedni tudott, reggelenként eljárt a misére, délelőttönként a gyóntatófülkében ülve fogadta az embereket. Ennek vége.

Várják őt az egyházi előjárók által ajánlott szeretetotthonban. Jó hírű és méltó intézményben, ahol sokan szeretnék elhelyezni idős, ápolásra szoruló hozzátartozóikat.